

Folketinget i forsvarspolitikken

Nordiske perspektiver, danske udfordringer

Dansk forsvarspolitik gennemgår i disse år en fundamental forandring. Trusselsbilledet forværres, forsvarsbudgetterne stiger, og Danmark sigter efter at opbygge et slagkraftigt forsvar, der effektivt kan indgå i NATO's kollektive forsvar og afskrækkelse. Samtidig er der indført en ny forsvarsforligsmodel med en overordnet rammeaftale, som udmøntes i delaftaler over en tiårig forligsperiode.

Som en demokratisk småstat er det for Danmark afgørende, at forsvarspolitikken er organiseret på en måde, der understøtter statens evne til at varetage danske sikkerhedsinteresser – og *samtidig* tilsikrer, at de store beslutninger og offentlige investeringer er demokratisk legitime og forankrede i Folketinget. Det gælder især, fordi de politiske forandringer sker i et højt tempo, og fordi der er en længerevarende historie med store styringsudfordringer på forsvarsområdet. Udviklingen rejser dermed vigtige og vanskelige spørgsmål om Folketingets, Forsvarsudvalgets og forsvarsforligskredsens involvering i og kontrol med forsvarspolitikken.

CMS Memo

April 2026 · Niels Byrjalsen, Kristian Søby Kristensen og Cornelia Baciu

Centrale pointer

- De store forandringer internationalt såvel som på forsvarsområdet udfordrer Folketingets evne til at øve indflydelse på og føre kontrol med forsvarspolitikken.
- Forsvarspolitikken er i Norden præget af konsensus, men forligskonstruktionen er særlig for Danmark. Den indebærer en lav grad af formalisering, en høj grad af lukkethed og begrænset understøttelse af det parlamentariske arbejde.
- Både Folketinget og regeringen har interesse i – og mulighed for – at fremme en organisering af forsvarsområdet, der sikrer, at de folkevalgte effektivt kan udfylde deres funktioner i forsvarspolitikken.

CMS-rapporten *Folketinget i forsvarspolitikken: nordiske perspektiver, danske udfordringer* undersøger derfor – med et parlamentarisk fokus – den forsvarspolitiske proces i Danmark og de udfordringer, den skaber. Det gøres vha. en komparativ analyse af parlamenternes rolle i forsvarspolitikken i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Den nordiske sammenligning tydeliggør lighederne og forskellene på tværs af Norden og giver en mere nuanceret forståelse af organiseringen af forsvarspolitikken i Danmark.

Undersøgelsen viser, at forsvarspolitikken i alle de fire nordiske lande er drevet af en stræben efter en bred politisk konsensus. I Norge sker dette især i regi af det samlede udenrigs- og forsvarsudvalg, i Sverige i den faste praksis med en forsvarskommission, der omfatter alle de politiske partier, i Finland i samarbejdet mellem regering, parlament, forsvar og andre samfundsaktører om *comprehensive security* og i Danmark i forsvarsforligskredsen. I en mere usikker international situation er konsensus umiddelbart en fordel. Der er imidlertid i alle de nordiske lande en risiko for, at en bred konsensus med begrænset politisk konflikt flytter tyngden i det forsvarspolitiske arbejde længere væk fra de parlamentariske aktører.

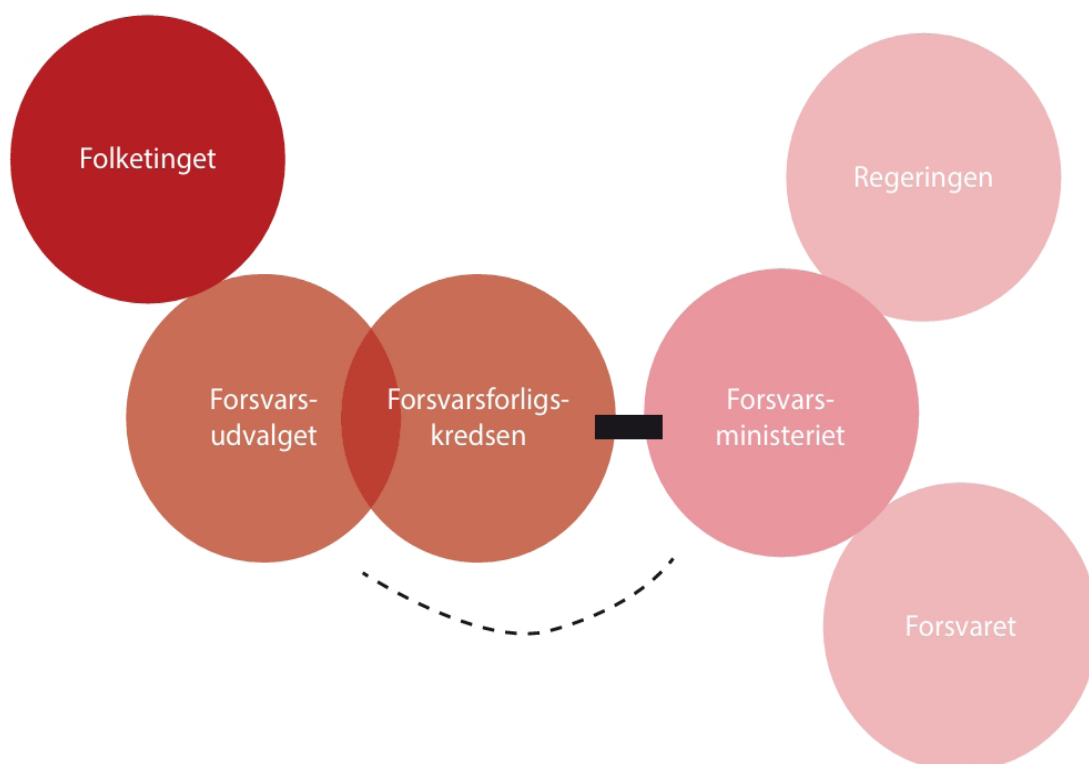
Analysen viser også, at organiseringen i Norge, Sverige og Finland har karakteristika, der adskiller sig fra organiseringen i Danmark. Det er især bemærkelsesværdigt, at processerne i de tre lande er præget af en højere grad af formalisering end i Danmark. Det kommer til udtryk ved forsvarsudvalgenes

funktion som dokumentproducerende aktører, ved deres større muligheder i kontrolfasen samt ved den formelle drøftelse og forhandling af forsvarsaftalerne som regeringsudspil i forsvarsudvalgene – et format, som ikke følges i den danske proces.

Organiseringen i Danmark er kendetegnet ved en omfattende inddragelse af det parlamentariske flertal via forsvarsforligskredsen, men også en stor lukkethed i både forberedelsen, forhandlingen, implementeringen og kontrollen af forsvarspolitikken. Forsvarsudvalget i Danmark producerer kun i begrænset omfang offentlige dokumenter i relation til forsvarsforliget og relaterede delaftaler – og giver dermed ikke mulighed for at forstå udvalgets opfattelser, indflydelse og interne uenigheder med hensyn til den førte forsvarspolitik. Dertil kommer en relativt begrænset understøttelse af de danske forsvarspolitiske parlamentarikers arbejde og vidensopbygning.

Forligskonstruktionen og den nye forligsproces giver vide muligheder for parlamentarisk medbestemmelse og politisk fleksibilitet. Men der er også risici forbundet med den danske organisering. Implementeringen af og kontrollen med forsvarsforliget kan blive hæmmet af processen og parlamentarikerne mange sammenfaldende opgaver. Forsvarsudvalgets rolle kan blive udvandet, fordi det mangler tyngde og relevans. Og det er med lukketheden og sammenblandingen af regeringens og Folketingets magt svært for offentligheden at vurdere, hvor solid den demokratiske forankring af forsvarspolitikken i rammen af forsvarsforligskredsen reelt er.

Figur 1. Centrale aktører og relationer i dansk forsvarspolitik

Figuren viser de centrale aktører i dansk forsvarspolitik. Den markante og stiplede linje indikerer den tætte og mindre tætte forbindelse til forsvarsministeriet for hhv. forsvarsforligskredsen og forsvarsudvalget.

Anbefalinger

Udfordringerne vedrørende Folketingets rolle i forsvarsaf-taleprocessen handler både om den konkrete organisering af forsvarspolitikken og mere overordnede spørgsmål om magtrelationer i og demokratisk styring af selv samme politik. Anbefalingerne retter sig derfor mod de væsentligste aktører på området: Folketinget, Forsvarsudvalget, Forsvarsministeriet og regeringen.

Folketinget kan styrke den faglige understøttelse af Forsvarsudvalget. Dette kan konkret omfatte følgende initiativer:

- Man kan udvide opgaveporteføljen og de personalemæssige ressourcer i Folketingets administration med henblik på at styrke den faglige rådgivning af Forsvarsudvalget. Dette kan bl.a. tage form af øget dokumentproduktion i relation til forsvarsaf-taler og delaftaler med embedsfolk allokeret til at understøtte sådanne processer.
- Man kan undersøge, hvordan Folketinget og eksterne aktører, herunder videnssektoren, bedre kan bidrage til at øge vidensniveauet i Forsvarsudvalget. Dette kan f.eks. ske i forbindelse med konstitueringen af et nyt forsvarsudvalg efter folketingsvalg og i forbindelse med udvalgsrejser.
- Man kan overveje at indføre en decideret forsknings- og videnstjeneste, der skal understøtte alle Folketingets udvalg og organer, herunder på forsvarsområdet.

Folketinget kan i forbindelse med en omstrukturering af Folketingets udvalgsstruktur sikre, at forsvarsudvalgsmedlem-mernes opgaver ikke overstiger den tid og de ressourcer, som afsættes til udvalgsarbejdet. Folketingets Præsidium kan med fordel opfordre partierne til at organisere sig på en måde, så forsvarsordførere har tilstrækkelig tid samt faglig støtte fra partiernes stabe og sekretariater til at udfylde denne rolle.

Folketinget og Forsvarsudvalget kan sammen drøfte mulighederne for at øge graden af formalisering i udvalgets arbejde. Særligt bør man overveje at indføre en praksis, hvor Forsvarsudvalget kommer med skriftlige analyser, vurderinger og evalueringer (f.eks. i form af betænkninger) af regeringens strategier, aftaledudspil, beslutninger og implementering.

Forsvarsudvalget kan styrke relationen til Rigsrevisionen med henblik på at fremme udvalgets kontrolarbejde, Rigsrevisionens revisionsarbejde på vegne af Folketinget samt udvalgsmedlem-mernes forudsætninger for at indgå i forhandlingerne i for-ligskredsen. Det kan f.eks. sikres gennem en fast aftale om, at Forsvarsudvalget og repræsentanter fra Rigsrevisionen mødes én gang årligt for at udveksle information og opbygge viden.

Forsvarsudvalget kan søge at styrke videns- og erfaringsud-vekslingen med de øvrige nordiske forsvarsudvalg, herunder for at få inspiration til at justere på indretningen af udvalgsarbejdet og på udvalgets samspil med regeringen og eksterne aktører på forsvarsområdet.

Forsvarsministeriet kan iværksætte en analyse af fordelene og ulemperne ved at indføre mere standardiseret forberedelses- og evalueringsarbejde i forsvarsforligsproessen med inddragelse af de forsvarspolitiske parlamentarikere. Analysen kan med fordel inddrage læring fra de tilsvarende processer i Sverige og Finland.

Forsvarsministeriet kan tage initiativ til, at der midtvejs i forligsperioden (2028-2029) foretages en evaluering af den nye forligsmodel med et rammeforlig og delaftaler. Dette gøres med henblik på at sikre det bedst mulige samspil mellem regeringen og Folketinget på forsvarsområdet samt identificere nødvendige justeringer af dette samspil.

Forsvarsministeriet kan så vidt muligt øge offentligheden omkring møderne i forligskredsen. Dette kan f.eks. omfatte offentliggørelse af information om dagsordenspunkter, mødetidspunkter og mødedeltagere. Det kan også omfatte formaliserede løbende statusopdateringer fra ministeriet om,

hvad der aktuelt drøftes i forligskredsen, samt planer for kommende drøftelser.

Regeringen kan overveje at indføre en decideret forsvarsstrategi for at tydeliggøre sin forsvarspolitik og rationalerne bag. Dette gøres bl.a. for at skabe en mere offentlig, konkret og detaljeret retning for udviklingen af dansk forsvar. Strategien skal medvirke til, at efterfølgende forsvarspolitiske beslutninger kan træffes hurtigere uden unødige forsinkelser. En offentlig udgave af en sådan forsvarsstrategi kan med fordel drøftes i Folketingssalen.

Regeringen kan lejlighedsvis invitere Forsvarsudvalget til uformelle drøftelser med statsministeren, udenrigsministeren og forsvarsministeren om Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitik. Et centralt formål med initiativet er at skabe øget samklang mellem de konkrete forsvarspolitiske beslutninger, som parlamentarikerne er med til at træffe, og Danmarks overordnede udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Folketinget i forsvarspolitikken

Dette memo bygger på CMS-rapporten *Folketinget i forsvarspolitikken: Nordiske perspektiver, danske udfordringer*, udgivet af Center for Militære Studier ved Københavns Universitet i samarbejde med Djøf Forlag. Rapporten kan findes under "Publikationer" på Center for Militære Studiers hjemmeside.

Hvis du vil vide mere, kan du også læse CMS-publikationerne:

- *Militær opbygning og forsvarssamarbejde i Norden: Konsekvenser for Danmark (2025)*
- *Den nordiske udvidelse af NATO: Forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer for Danmark (2024)*
- *Efter freden - Ukrainekrigens betydning for dansk og europæisk sikkerhed (2022)*

Om CMS

Center for Militære Studier er et forskningscenter på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. På centret forskes i forsvars- og sikkerhedspolitik samt militær strategi. Forskningen danner grundlag for forskningsbaseret myndighedsbetjening af Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget.

Kontakt os

E-mail: cms@ifs.ku.dk

Telefon: +45 35 32 40 88

Besøg vores hjemmeside: cms.polsci.ku.dk

Følg os

Facebook: facebook.com/centerformilitaerestudier

X (Twitter): [@MilstudiesCPH](https://twitter.com/MilstudiesCPH)

LinkedIn: linkedin.com/company/centre-for-military-studies